

KÁZÁNÍ NA HOŘE ZEMĚ ŠAMBALA

Rudolf Steiner

Mnichov 15.března 1910

Předevčírem jsem poukázal na to, jak lidstvo v současném období půjde vstříc těžkým událostem. Pochopíme, oč jde, jestliže s ohlédnutím zpátky zařadíme svou dobu do rozvoje lidstva vůbec. Tu si budeme muset opět zpřítomnit mnoho známého i neznámého. Víte, že jeden z nejpodstatnějších výroků, který byl pronesen, než došlo ke Kristově události, byl ten, který říkal: „Změňte své smýšlení, neboť se přiblížilo království nebeské.“ Tato slova mají hlubokosáhlý význam, protože poukazují na to, že v celém duševním vývoji došlo tenkrát k něčemu významnému. Uběhlo něco přes 3000 let od oné doby, kterou nazýváme Kali-juga neboli temné období. Jaký význam má toto období? Je to ona epocha, v níž byl člověk podle svých normálních poměrů odkázán jedině na to, co bylo přístupné vnějším smyslům a rozumu, který je ovšem vázán na nástroj mozku. Všechno takové se mohl člověk dovědět, mohl znát a pochopit v temné době Kali-juga. Této temné době předcházela jiná, v níž nebyl člověk odkázán jedině na vnější smysly a vnější rozum, ale ještě měl více nebo méně vzpomínek na staré snové stavy, které mu umožňovaly spojení s duchovým světem. O tomto lidském pravěku si nyní udělejme představu.

Člověk nemohl ve fyzické říši lidí vidět jen říši nerostů, rostlin a zvířat, jakož i sama sebe, ale mohl ve stavu mezi bděním a spánkem vidět duchový svět. Vnímал se pak jako jeho nejnižší článěk, jako nej- nižší říše ve sledu hierarchií, nad sebou anděly, archanděly a tak dále. Věděl to svým prožíváním, takže by pro něj byl nesmysl popírat tento duchový svět, jako by dnes byl stejný nesmysl popírat říši minerálů, rostlin a zvířat. Nebylo tomu však tak, že to bylo pro člověka jen jako poznání, co mu proudivo z této říše jako vědění, ale měl také možnost proniknout silami této říše do duchového světa. Byl pak v extázi, jeho pocit já byl potlačen, avšak duchový svět do něho doslova vplýval. Člověk neměl proto jen vědění, zkušenost, ale když na příklad onemocněl, mohl si pomoci extáze přivodit obcerstvení, uzdravení. Ty doby, kdy měl člověk ještě bezprostřední souvislost s duchovými světy, nazývala východní moudrost Krita-juga, Treta-juga, Dvapara-juga. V poslední už nebyl bezprostřední pohled do duchových světů možný, ale jen vzpomínka, jako u starce na jeho mládí. Pak byly brány duchove'ho světa už zavřeny. Člověk už se nemohl stýkat s duchovým světem v normálních stavech

vědomí. A nadešla doba, kdy se člověk mohl obrátit k duchovému světu jen na základě dlouhé přísné přípravy v tajném školení. Během Kali-jugy se někdy něco dostalo z duchového do fyzického světa. To však většinou nepřicházelo od dobrých mocností, ale bylo to obyčejně démonické povahy. Ve všech osobách, které nám líčí evangelia jako postižené zvláštními chorobami, které se nazývaly posedlost, je nutné hledat původ těchto onemocnění v démonických účincích. V nich je nutné poznat vliv zlých duchových bytostí. Malá Kali-juga začíná asi v roce 3000 před Kristem a je charakterizována tím, že se postupně úplně zavřely brány duchového světa před normálním vědomím, takže člověk musel získávat všechny poznatky ze smyslového okolí. Kdyby to tak šlo dál, pak by člověk úplně ztratil souvislost s duchovým světem. Až do té doby si člověk uchoval ještě přece jen něco jako vzpomínky cestou tradice; ale teď ztrácel stále více souvislost i s ní. Ani učitel, ačkoli strážce tradice, mu totiž už nemohl vyprávět bezprostředně o duchovém světě. Vnímavost pro to už neexistovala. Poznání lidstva se stále více rozprostíralo jen na hmotné věci.

V dalším průběhu tohoto vývoje by byli lidé nemohli opět najít souvislost s duchovým světem, i kdyby se o to snažili, kdyby se nestalo něco z jiné strany. A to se stalo tím, že božská bytost, kterou označujeme jako Krista, se ztělesnila na fyzické úrovni.

Dříve se mohl člověk pozvednout k duchovým bytostem. Teď však tyto bytosti musely k němu zcela blízko, úplně sestoupit do jeho sféry, aby je mohl poznat bytostí svého já. Tento okamžik byl ve starých dobách zvěstován prorocky. Bylo řečeno, že člověk pak bude moci najít svůj vztah k svému Bohu svým vlastním já a v něm. Když však tento okamžik nastal, museli být lidé energicky upozorněni na to, že přislíbený okamžik opravdu přišel. Kdo to dělal nej mocnějším způsobem, byl Jan Křtitel. Poukazoval na to, že doby se teď změnila a říkal: „Nebeská říše se přiblížila.“ Pak na to poukazoval podobně Ježíš Kristus. Nej významnější upozornění však bylo učiněno před tím křty v Jordáně, které Jan na mnoha lidech prováděl, a naukou samou. Avšak pouze těmito úkony by ještě proměna nebyla možná. Určitý počet lidí musel mnohokrát v duchovém světě něco prožít, čím v nich mohlo oživnout přesvědčení, že se zjeví něco božského. A to se stalo ponořením do vody. Topí-li se člověk, pak se jeho éterné tělo uvolní ze své spojitosti s fyzickým tělem, dokonce částečně vystoupí, a člověk pak prožije to, co je znamením pro nový zásah do vývoje světa. A z toho vyplývá mocné nabádání: Změňte svoje duševní smýšlení, neboť říše nebes jsou blízko! Nastane ve vás takové duševní rozpoložení, kterým navážete vztah se sestoupivším Kristem. Čas se naplnil.

Ježíš Kristus sám dal nejnaléhavější poučení o naplnění času v tom, co nazýváme kázání na hoře. Nebylo to žádné kázání pro lid, neboť se říká: „Když Kristus uviděl lid, odešel a zjevil se svým učedníkům.“ Tehdy jim Kristus zjevil vcelku toto: Ve starých dobách mohl být člověk naplněn Bohem v extázi; byl oblažen mimo své já, měl bezprostřední zážitek s duchovými světy, z nichž mohl čerpat duchovní síly a síly ozdravovací. Teď však, řekl Ježíš Kristus svým učedníkům, může být Bohem naplněn ten člověk, který se sám pronikne Božím a Kristovým impulzem, který jako já může sám vzejít v tomto impulzu. Dříve mohl vystoupit k duchovému světu jen ten, kdo byl naplněn proudy tohoto duchového světa; jen takový mohl být veleben jako bohatý duchem. Byl to jasnovidec ve starém smyslu a ten náležel k nejvzácnějším osobnostem. Většina lidí se stala žebráky ducha. Teď však mohli najít říši nebeskou ti, kdož ji hledali ve svém já. To, co se děje v takové významné epoše lidstva, to se vždycky děje pro celého člověka. I když je zasažen jediný článek jeho bytosti, spolu se přece jen rozezná všechny ostatní. Všechny články člověka: fyzické tělo, éterné tělo, duše pocitová, duše rozumová a srdce, duše vědomá, já, poté vyšší duševní články, ty všechny ožijí blízkostí nebeské říše. Tato učení jsou v souladu s velkými naukami pradávnejší moudrosti.

Dříve se muselo při vstupu do duchového světa lehce uvolnit éterné tělo od fyzického těla; to tedy muselo být zcela zvláště uzpůsobeno. Kristus Ježíš řekl proto s odkazem na fyzické tělo: blažení mohou být žebráci, to znamená, kteří jsou chudí na duchu, neboť najdou nebeskou říši, když správně vyvinou toto vnější tělo, ovládané svým já. - Potom řekl o éterném těle: Dříve se mohli lidé uzdravovat z tělesného a duševního utrpení vystoupením do duchového světa pomocí extáze. Budou-li teď Bohem naplněni, v Bohu zvniťněni, pak ti, kteří mají bolest, mohou být uzdraveni, dostane se jim útěchy, a mohou najít v sobě samých důvod, útěchu. - Dále řekl o astrálním těle: Dříve museli být ti, kdo chovali divoké, bouřlivé vášně a podněty ve svém astrálním těle, zklidněni tím, že se jim dostávalo od božsky duchových bytostí rovnováhy, klidu a čistoty. - Teď však by měli lidé najít sílu mocí svého vlastního já Kristovým působením, aby své astrální tělo očistili. Místo, kde se může očistit astrální tělo, je teď Země. Proto musel být tento zásah pro astrální tělo vyličen tak, že se řeklo: Blažení a Bohem naplněni mohou být v astrálním těle jen ti, kdo si získají přiměřenost a rovnost, a jim se dostane jako údělu, jako mzdy veškerá útěcha, veškeré dobro na Zemi. - Na duši pocitovou se vztahuje čtvrté blahoslavení. Kdo se chce ve své duši pocitové opravdu očistit a prodělat vyšší vývoj, ten dostane ve svém já zásah Krista; pocítí ve svém srdci žízeň po spravedlnosti, Bůh pronikne jeho nitro a jeho já se nasýtí samo v sobě. - Dalším článkem je duše rozumová neboli duše rozumu a srdce. Já dřívě utlumené v duši pocitové a probouzí se teprve v duši rozumové neboli v duši

rozumu a srdce. Když dřímeme se svým já v duši pocitové, pak nemůžeme ve všech lidech najít to, co je teprve dělá opravdovými lidmi: já. Dříve než člověk v sobě vyvine já, musí nechat svou duši pocitovou vyrůst do vyšších světů, aby tam mohl něco vnímat. Když se však vyvíjí v duši rozumové, může vnímat člověka vedle sebe. U všech dosud vyjmenovaných článků si musíme připomenout to, co existovalo v dřívějších říších. Teprve v duši rozumové nebo duši rozumu a srdce může se duše naplnit tím, co proudí od člověka k člověku. Něco zvláštního bude muset nastat ve větné stavbě pátého blahoslavení; podmět a přísudek musí být stejný, protože má být poukazováno na to, co já v sobě vyvíjí. Tato pátá věta říká: „Kdo vyvíjí soucit a milosrdenství, ten najde milosrdenství znovu.“ Je to křížová zkouška, kterou zde u okultního dokumentu děláme. Kristus, pokud se týče jednotlivých článků lidské přirozenosti, zaslíbil vše, všechno souhlasí.

Na duši vědomou se vztahuje další věta blahoslavení. Rozvíjí já jako čisté já natolik, že do sebe může přijmout Boha. Může-li tedy člověk proniknout tak vysoko, pak může v sobě vnímat své já, kapku božskosti. Může svou očištěnou duši vědomou zřít Boha. Tato šestá věta blahoslavení se musí tedy vztahovat na zření Boha. Vnější fyzickým výrazem pro já a duši vědomou je fyzická krev, a v čem je to obzvláště vyjádřeno, to je lidské srdce jako výraz očištěného já. Kristus proto řekl: „Blahoslavení budou ti, kdož jsou čistého srdce, neboť uzí Boha.“ Tím je přímo až do této intimnosti naznačeno, že naše srdce je výrazem já, božskosti v člověku.

Teď postoupíme dále k tomu, co je výše než duše vědomá, k pojmům Mañas, Buddhi, Atma. Současný člověk může zajisté vyvinout ty tři duševní články, ale teprve v daleké budoucnosti ony vyšší články: duchovní já, životního ducha a duchovního člověka. Ty nemohou ještě žít v člověku samy v sobě, on k tomu musí vzhlížet k vyšším bytostem. Jeho duchovní já v něm ještě není; teprve později se nad ním rozlije. Není ještě dostatečně vyvinut, aby do sebe plně přijal duchovní já, v tomto ohledu je teprve na začátku vývoje, je jaksi jen nádobou, aby to pozvolna do sebe přijal. To naznačuje také sedmá věta blahoslavení. Duchovní já jej může především jen prohrát, protkat. Jedině čin Kristův je snáší na Zemi jako sílu lásky a harmonie. Proto říká Kristus: Blahoslavení jsou ti, kdož si duchovní já jakožto první duchovní článek snášejí k sobě, neboť se stanou dětmi božími. - To odkazuje lidi vzhůru do vyšších světů. Dále se bere zřetel na to, co má být uděláno pro budoucnost, co však je současností stále více napadáno a všemi silami a mocnostmi pronásledováno. Je to naznačeno v osmé větě blahoslavení: Bohem naplnění nebo blažení jsou ti, kdo jsou pro spravedlnost pronásledováni, neboť ve svém já budou naplněni říšemi nebes, životním duchem, Buddhi. - V dodatku k tomu najdeme ještě poukazy na zvláštní poslání samého Krista, i v tom

smyslu, že intimní žáci Kristovi mohou být blažení, když musí trpět kvůli němu: je s tím spojen tichý náznak na Atma, kterého se nám dostane teprve v daleké budoucnosti.

Tak je tedy v kázání na hoře zvěstováno velké učení o nebeské říši, která se přiblížila. V průběhu těchto událostí se v Palestině naplnilo mystérium vývoje lidstva: člověk ve všech svých bytostných člancích dozrál natolik, že mohl v sobě přijmout Kristův impuls bezprostředně svými očištěnými fyzickými silami. Tak bylo dokonáno spojení božského člověka Krista s člověkem Ježíšem Nazaretským a proniklo během tří let Zemi proudem jeho sil. Muselo to nastat, aby člověk plně neztratil během období Kali-juga svou souvislost s duchovným světem. Avšak Kali-juga, temné období, trvalo ještě delší dobu dále, až do roku 1899. To je obzvláště důležitý rok ve vývoji lidstva, protože tím uplynulo pět tisícileté období Kali-juga. Je tím dán začátek nového stupně vývoje lidstva. Ke starým schopnostem doby Kali-juga vyvine člověk nové duchovní schopnosti. Jdeme tím vstříc novému období, v němž se probudí nové přirozené schopnosti a možnosti nahlížet do božsky duchovných světů. Ještě než uplyne polovina dvacátého století, prožijí mnozí lidé při plném vědomí já zasahování božsky duchového světa do našeho fyzicky smyslového světa tak, jak to prožil Saul při své proměně v Pavla před Damaškem. Pro jistý počet lidí to pak bude normální stav.

Kristus se nebude opět inkarnovat jako tenkrát v Ježíši ve fyzickém těle, neboť teď by se tím vůbec ničeho nedosáhlo. Tenkrát to bylo nutné z hlubokých zákonitostí kosmického zemského vývoje, protože by jej lidé jinak nemohli poznat. Teď však jsou lidé vyvinuti dále: jsou teď už schopni proniknout svými duševními silami až k éternému zření. Proto se stane Kristus člověku viditelným v éter- ním a nikoli ve fyzickém těle. To vše se bude stále více vyskytovat během příštích 2500 let od poloviny 20. století. Dostatečně velký počet lidí pak prožije událost u Damašku, takže se to nakonec uzná jako známá událost na Zemi. Zabýváme se duchovní vědou, aby tyto dosud slabě se vyskytující schopnosti neminuly člověka nezpozorovány beze stopy, aby se na lidi, kterým se této milosti dostalo, ne- pohlíželo jako na snílky a blázny, ale aby byli pochopení a podporováni malou skupinou lidí, kteří svou vzájemností zabrání, aby lidské neporozumění tyto jemné zárodky a vlohy brutálně neusmrtilo. Duchovní věda má navíc připravit možnost, aby se rozvíjely. Na tyto schopnosti bylo poukázáno v předešlé přednášce jako na pohled do země Sambaly, aby člověk mohl poznat význam a podstatu Krista, jehož nové objevení se není nic jiného, než vzestup člověka v jeho poznání.

Všeobecně se období opakují, stále však jiným způsobem. V duchovní vědě se díváme na období Kali-juga tak, že jeho začátek označujeme jako

uzavření bran duchových světů. Po uplynutí prvního tisíce let nastala první náhrada tak, že individualitou Abrahamovou, po jeho zasvěcení Melchisedechem se jednomu člověku umožnilo poznat Boha ve vnějším světě tím, že prohlédl a správně zhodnotil koberec okolního světa položeného před smysly. Abraham ukázal první červánky poznání toho, co je Bůh Já, Boha, který je příbuzný s přirozeností já člověka. Abrahamovi se objasnilo, že za smyslovými jevy je něco, co vede k tomu, brát lidské já jako kapku nesmírného, neuchopitelného světového Já.

Druhý stupeň božského zjevení prožíval člověk v Mojžíšově době, neboť tady se mu Bůh blížil v živlech. V hořícím trnitém křoví, v blesku a hromu na Sinaji zjevoval se jeho smyslům, oslovoval jeho nejhlubší bytost. Ve třetím tisíciletí následovalo po probouzujícím se poznání Boha období Šalamounovo, v němž se Bůh zjevoval v symbolech chrámu, který Šalamoun vybudoval v Jeruzalému. Božské zjevení postupovalo tedy po stupních: u Abrahama jako Bůh Já, nebo Bůh Jahve; u Mojžíše v ohni hořícího keře, v blesku a hromu; u Šalamouna v symbolu chrámu. Co platí pro určité období, to se později opakuje v obráceném sledu. Mezníkem je objevení se Krista Ježíše v Palestině. Co před touto dobou bylo naposled účinné, to po ní opět vzhází. Proto je první tisíciletí po Kristu opět šalamounské a Šalamounův duch působí v této době v nejlepších lidech, aby pronikl mystériem na Golgotě. Tato znamení mohl nejšíře a nejniterněji vyložit ten, kdo mohl v prvních stoletích po Kristu nejhloběji pocítit skutek na Golgotě.

V druhém tisíciletí po Kristu poznáváme opakování Mojžíšova období. Co v něm bylo vnějším prožíváním, vyskytuje se teď v mystice takového Eckharta, Johannese Taulera, a tak dále. Totéž, co prožil Mojžíš navenek v hořícím keři, blesku a hromu, to teď prožívali mystikové ve svém nitru. Když se obrátili do svého nitra, mluvili o tom, že se jim zjevuje Bůh Já. Zachytili-li ve své duši jiskérku svého já, pak se jim zjevil Bůh Já, jednotný Bůh Jahve. Tak tomu bylo u Taulera, který byl velkým kazatelem a zvěstoval nesmírné věci. Přišel k němu laik, Boží přítel z Oberlandu, o němž se nejprve mysliło, že se chce stát Taulerovým žákem, který se však brzy stal jeho učitelem, takže potom mohl Tauler ze svého nitra zvěstovat Boha s takovou vnitřní silou, že se dá ještě poznat ve zprávách, podle nichž celá řada žáků a posluchačů při jeho řeči padala jako mrtvá, což připomíná události, při nichž byly Mojžíšovi dány na Sinaji zákony.

Staletí až do naší doby byla naplněna tímto duchem. Teď však jdeme vstříc vzpomínce a znovuoživení abrahamského období, ale v tom smyslu, že jsou lidé vedeni vzhůru ze světa přístupného našim fyzickým smyslům. Abrahamův duch ovlivní takovým způsobem naše poznání, že se lidé zřeknou

svého výhradního cenění hodnot smyslového světa. A obráceným způsobem, než tomu bylo u Abrahama, kdy bylo možno najít ducha, Boha jen ve smyslovém světě, dostanou se teď lidé za smyslový svět a vrostou do duchového světa. Zajisté se dá říci: Vývoji neuškodilo, když lidé o tom všem dosud nic nevěděli, ale teď v nastávající době mají se lidé dostat do situace, kdy vezmou svůj osud, vědomi si sebe sama, do svých rukou. Musí vědět, jak bude Kristus později vnímán. Právem se vypráví, že Kristus po události na Golgotě sestoupil k mrtvým do duchového světa, aby jim přinesl slova vykoupění. Kristova událost působí stejně i teď. Proto je jedno, zdali člověk žije ještě tady ve fyzickém pozemském světě, nebo zdali už zemřel: Kristovu událost může ještě prožít i v duchovém světě, jen když si zde na Zemi obstaral pro ni porozumění. Pak se ukáže, že člověk nežil na této naší Zemi bezdůvodně. Neporozuměl-li však člověk Kristově události, pak ho její účinky v době mezi smrtí a novým zrozením beze stopy mijí a on musí čekat až do svého příštího návratu na Zemi, až k novému zrození, aby se mu pak naskytla příležitost se připravit. Člověk si nesmí myslet, že se Kristus opět objeví tělesně, jako to zvěstují četné bludné nauky, neboť by se nemohlo věřit na rozvoj lidských schopností, ale muselo by se říci: Události se opakují stejně. Tak tomu však není; sice se opakují, ale na stále vyšších stupních.

V příštích staletích bude ještě častěji hlásáno, že Kristus opět přijde a zjeví se. Objeví se falešní mesiáši nebo falešní Kristové. Ti však, kdo podle měřítka toho, co zde bylo předneseno, dosáhli pravého porozumění pro opravdové objevení se Krista, ti budou jevy toho druhu odmítat. Pro toho, kdo je obeznámen s dějinami posledních staletí takoví mesiášové vystoupí. Stalo se to mezi jiným před křížáckými taženými, dále v 17. století, kdy vyvstal ve Smyrně falešný mesiáš, Sabbatai Zevi, k němuž proudili poutníci dokonce z Francie a Španělska.

Tenkrát taková pomýlená víra mnoho neškodila. Avšak teď, kdy by se mělo poznat Kristovo znovuobjevení se v těle jako omyl, a jeho objevení se v éterném těle jako správné, teď je nutné rozlišovat určitým způsobem; záměna se trpce vymstí. Kristu údajně ztělesněnému se nedá věřit, ale jen objevujícímu se v éterném těle. Tento jev bude jako přirozené zasvěcení, tak jak dnes zasvěčenec má tuto událost jako obzvláštní zážitek. Jdeme tedy vstříc období, v němž člověk kromě říše fyzicky smyslové bude mít podle svého poznání kolem sebe ještě duchovní říši. Ale vůdcem v této nové říši duchů bude éterný Kristus. A lidé - ať náležejí k jakémukoli náboženskému společenství, k jakémukoli vyznání - tuto Kristovu událost uznají, až tyto Kristovy skutečnosti v sobě prožijí. Křesťané jsou při tom možná v obtížnější situaci než příslušníci mnohých jiných náboženství, jestliže skutečně prožijí éterného Krista; ale musí se pokusit tuto Kristovu událost přijmout neutrálně. To bude právě úkol, aby se obzvláště z křesťanství vyvinulo porozumění pro možnost vstoupit do duchového světa, aniž člověk bude závislý na nějakém pozitivním náboženském vyznání, ale jedine silou dobré vůle.

K tomu nám má pomoci především anthroposofie. Zavede nás do duchovní země, o níž mluví staré tibetské spisy jako o odlehlé pohádkové zemi - míněn je duchový svět - do země Šambaly. Avšak nikoli ve vytržení, ale ve stavu plného vědomí tam má člověk vstoupit pod vedením Krista. Zasvěčenec musí a může už teď vejít častěji do Šambaly, aby si přinášel stále nové síly. Později vstoupí i jiní lidé do země Šambaly; uvidí ji zazářit, jako Pavel viděl nad sebou zazářit světelnou záplavu Krista. Také jim bude proudit vstříc, také jim se otevře brána světelného světa, kterou vstoupí do svaté země Šambaly.

